

PROLOG

*Zda se také zpívá
ve zlých, temných dobách?
Také se v nich zpívá
o zlých, temných dobách.
Bertolt Brecht**

Indiánská hlava

Byla jednou jedna indiánská hlava, hlava indiána, kresba hlavy dlouhovlasého indiána v indiánské čelence vyvedená neznámým umělcem roku 1939, kterou až do konce sedmdesátých let vysílali do televizních přijímačů po celé Americe, když skončily všechny pořady. Říká se jí monoskop indiánské hlavy. Když jste nechali zapnutou televizi, slyšeli jste tón o frekvenci 440 hertzů – tón užívaný k ladění nástrojů – a viděli toho indiána obklopeného kruhy, jako byste se dívali puškohledem. Střed této osnovy připomínal střed zaměřovače, číslka kolem souřadnice kříže. Indiánova hlava se nacházela hned nad tímto středem, jako by stačilo souhlasně pokývnout hlavou a cíl byl na mušce. Tohle byl jen zkušební obrazec.

---

* Bertolt Brecht, *Básně*, přel. Ludvík Kundera. 1. vyd. tohoto výběru. Praha: Odeon, 1979.

V roce 1621 pozvali kolonisté Massasoita, náčelníka kmene Wampanoagů, k hostině na oslavu čerstvě uzavřené smlouvy o půdě. Massasoit s sebou přivedl devadesát svých mužů. To kvůli téhle hostině každý rok v listopadu usedáme ke společné večeři. Tu jako lid oslavujeme. Tenkrát se ale žádné díky nevzdávaly. Slavila se smlouva o půdě. Za dva roky se konala další, podobná večeře, tentokrát na výraz věčného přátelství. Tu noc pošly dvě stovky indiánů na otravu neznámým jedem.

Když se náčelníkem stal Massasoitův syn Metacomet, nehodovali už indiáni s osadníky u jednoho stolu. Metacomet, známý též jako král Filip, byl přinucen podepsat mírové ujednání, které ho zavazovalo odevzdat veškeré indiánské zbraně. Tři muže mu oběsili. Jeho bratra Wamsuttu, řekněme, s velkou pravděpodobností otrávilí poté, co byl předvolán a zatčen soudem v Plymouthu. To vše vedlo až k první oficiální indiánské válce. První válce s indiány. Válce krále Filipa. Za tři roky bylo dobojováno a Metacomet byl na útěku. Dopadl ho Benjamin Church, kapitán úplně první jednotky amerických rangerů, a indián jménem John Alderman. Metacomet přišel o hlavu i končetiny. Rozčtvřili ho. Ty čtyři kusy přivázali ke stromům opodál, ptákům k rozklování. Aldermanovi připadla Metacometova ruka. Naložil ji do rumu a léta ji vozil všude s sebou – předváděl ji za peníze. Metacometovu hlavu koupila Plymouthská kolonie za třicet šilinků – tehdejší tržní cena indiánské hlavy. Napíchli ji na bodec, nesli ji ulicemi Plymouthu, načež ji na pětadvacet let vystavili na plymouthském opevnění.

V roce 1637 se něco mezi čtyřmi a sedmi stovkami Pekvotů shromáždilo ke každoročnímu tanci zelené kukuřice. Osadníci obklíčili jejich vesnici, zapálili ji a zastřelili každého, kdo se pokusil uprchnout. Nazítří se v kolonii Massachusettského zálivu hodovalo. Místní guvernér ten den prohlásil dnem děkování. Takové díky se vzdávaly všude, kdykoli proběhl nějaký takřikající

„úspěšný masakr“. Na jedné takové oslavě na Manhattanu prý lidé kopali pekvotské hlavy ulicemi jako fotbalové míče.

První román z pera domorodého obyvatele, ostatně první kalifornský román vůbec, napsal v roce 1854 Čerokí jménem John Rollin Ridge. Kniha *Život a dobrodružství Joaquína Muriety* byla údajně inspirována skutečným mexickým banditou toho jména z Kalifornie, kterého rok předtím zabila skupina texaských rangerů. Aby dokázali, že Murietu dostali a mají nárok na odměnu ve výši pěti tisíc dolarů vypsanou na jeho hlavu – uřízli mu ji. Naložili ji do veliké sklenice whiskey. Navrch si vzali ještě ruku jeho partáka, bandity Tříprstého Jacka. Murietovu hlavu a Jackovu ruku vzali na turné po Kalifornii a za každou podívanou si účtovali dolar.

Indiánská hlava ve sklenici, indiánská hlava na bodci, každá z nich jako vlající prapor, všem na očích, všem na odiv. Stejně tak monoskop indiánské hlavy putoval každou noc ke spícím Američanům, zatímco my vyplouvali ze svých obýváků po oceánu zářivě modrozelených vlnových délek vstříc břehům, obrazkám Nového světa.

Kutálející se hlava

Mezi Čejeny se traduje starý příběh o kutálející se hlavě. Vypráví o rodině, která se ze svého tábora přesunula k jezeru – manžel, manželka, dcera, syn. Muž každé ráno tančil, pak své ženě učešal vlasy, nabarvil jí obličej na rudo a odebral se na lov. Jednoho dne se vrátil a její tvář byla čistá. Totéž se opakovalo několikrát, a tak se rozhodl ji špehovat, zjistit, co dělá, zatímco je pryč.

Přistihl ji v jezeře s vodní příšerou, jakýmsi hadovitým tvorem, jenž ji ovíjel v pevném objetí. Muž nestvůru rozřezal na kusy a svou ženu zabil. Maso donesl domů synovi a dceři. Všimli si, že chutná zvláště. Syn, kterého matka ještě kojila, řekl: Má matka chutná právě tak. Starší sestra ho odbyla, že je to jen jelení. Zatímco jedli, dovnitř se přikutálela hlava. Dali se na útěk, ale hlava za nimi. Sestra si vzpomněla, kde si spolu hráli a jak husté tam roste trnoví, a slovem přivedla trny za jejich zády k životu. Hlava se ale houštím prodrala, byla blíž a blíž. Pak si sestra vzpomněla na místo, kde se nakupilo kamení. Promluvila o něm a balvany se objevily, ale hlavu nezastavily, a tak sestra vyryla do země hlubokou rýhu, až se vytvořila průrva, přes kterou hlava nemohla. Jenže dlouhý, silný déšť průrvu naplnil vodou. Hlava přeplavala na druhý břeh, pak se otočila a všechnu vodu vypila. Najednou byla popletená a opilá. Chtěla víc. Víc čehokoli. Víc všeho. Valila se dál a dál.

Dál je třeba mít na paměti jednu věc: po chrámových schodech se nikdy žádné hlavy nekutálely. To si Mel Gibson vymyslel. Místo toho však máme na paměti – my, kdo jsme ten film viděli – hlavy kutálející se po chrámových schodech ve světě, který měl představovat skutečný svět indiánů v šestnáctém století v Mexiku. Svět Mexičanů, než se stali Mexičany. Než přišli Španělé.

Jsme neustále definováni lidmi zvenčí a vytrvale hanobeni navzdory historickým faktům i zprávám o současném stavu našeho lidu, které si každý může snadno vyhledat na internetu. Máme zasmušilou, odevzdanou indiánskou siluetu, máme hlavy kutálející se po chrámových schodech; nejde to vyhnat z hlavy – zachraňuje nás Kevin Costner, vraždí nás šestiraňák Johna Waina, ve filmech nás hraje Ital, chlápek jménem Iron Eyes Cody. Máme uslzeného indiána z reklamy, co nařiká nad znečištěním krajiny (opět Iron Eyes Cody), a pak toho blázna, co hází umyvadlem, toho vyprávěče románu, hlas *Přeletu nad kukaččím hnízdem*.

Máme všechny ty maskoty a loga. Kopii kopie obrázku indiána v učebnici. Všude od severní Kanady, severní Aljašky až po nejjižnější bod Jižní Ameriky byli indiáni vytlačováni ze své půdy, likvidováni a následně redukováni na opeřený obrázek. Naše hlavy jsou na vlajkách, dresech a mincích. Ze všeho nejdřív byly samozřejmě na centu, známém též jako cent indiánský, později na būvolím nikláku, a to vše dřív, než jsme jako lid vůbec směli volit – tyto mince, stejně jako pravda o tom, co se v historii po celém světě dělo, stejně jako všechna krev prolitá v masakrech, již nejsou v oběhu.

Masakr jako prolog

Někteří z nás na příbězích o masakrech vyrostli. Příbězích o tom, co se ještě poměrně nedávno dělo našim lidem. Jak jsme to přečkali. U Sand Creek nás prý smetli houfnicemi. Přišly nás povraždit dobrovolnické milice pod velením plukovníka Johna Chivingtona – většinu z nás tvořily ženy, děti a starci. Muži byli na lovu. Vyzvali nás, ať vztyčíme americkou vlajku. Vztyčili jsme ji, a k tomu i bílou. Vzdáváme se, vlála na ně. Pod těmi dvěma vlajkami jsme stáli, když zaútočili. Když nás – zabili je slabé slovo – rozsápali. Zmrzčili. Ulámali nám prsty s prsteny, uřezali uši se stříbrem, vlasy i se skalpy. Ukryli jsme se v dutinách kmenů, zavrtali se do písku na břehu řeky. Ten písek zrudl krví. Mimina vytrhali z břich, vyrvali to, čím jsme se měli stát, naše děti, než se staly dětmi, nemluvnata, než se stala nemluvnatá, vyrvali nám je z děloh. Měkké nemluvněcí hlavičky rozbili o stromy. Pak si vzali za trofeje kusy našich těl a předváděli je v divadle v centru Denveru. Plukovník Chivington tančil s našimi usekanými údy v rukou, s ženským pubickým ochlupením, tančil opilý a dav pod pódiem byl o to horší, že jásal a chechtal se spolu s ním. Byla to oslava.

Tvrdě, rychle

Dostat nás do měst představovalo poslední z kroků nutných k naší asimilaci, absorpci, vymazání, k dovršení pětisetletého vyhlazovacího tažení. Jenže město nás předělalo po svém – a my se v něm po svém zařídili. Neztratili jsme se v dravě se rozrůstajícím lese výškových budov, v proudu anonymního davu, v ustavičném zurčení dopravy. Našli jsme jeden druhého, založili indiánská centra, utmelili rodiny, oživilo powwow, své tance, své písňe, své korálkové šperkařství. Koupili jsme si domovy, pronajali si je, spali na ulicích, spali pod mosty; chodili do školy, dali se k armádě, zaplnili bary v oaklandské čtvrti Fruitvale a v sanfranciské Mission. Bydleli v osadách nákladních vagonů v Richmondu. Vznikalo umění, vznikaly děti a vznikla pro nás i možnost pendlovat mezi rezervací a městem. Nepřišli jsme do měst umřít. Chodníky, ulice, beton, všechno nasáкло naší tíhou. Sklo, kov, guma a dráty, rychlost, spěchající masy – město nás vsřebalo. Tenkrát jsme ještě nebyli „městští indiáni“. Tohle proběhlo v rámci zákona o odsunu indiánů, který byl součástí tzv. politiky konečného řešení indiánské otázky, což bylo a je výstižné označení. Ať vypadají a chovají se jako my. Ať se námi stanou. A tak zmizí. Nešlo ale jen o tohle. Někteří z nás přišli z vlastní vůle. Začít znovu, vydělat si nebo třeba něco zažít. Někteří z nás do měst utekli před rezervací. Nebo jsme tady zůstali po nasazení ve druhé světové válce. Taky po Vietnamu. Zůstali jsme, protože město zní jako válka, a jakmile vstoupíte do války, nemůžete z ní vystoupit, můžete si ji nanejvýš držet od těla – což je snazší, když ji máte na doslech a dohled, svištěcí kov, tu neustálou palbu kolem vás, auta hvízdající po ulicích a dálnicích sem a tam jako kulky. Poklid rezervace, maloměst stranou hlavních tahů, venkova, to je ticho, kterým ten hukot ve tvém hořící mozku jediné sílí.

Spousta z nás je dnes městskými indiány. Když ne proto, že ve městě žijeme, pak proto, že žijeme na síti. Za nesčetnými okny prohlížečů ve virtuálních věžácích. Říkávalo se nám poliční indiáni. Prý jsme změšťáčtělí, povrchní, neautentičtí, nekulturní běženci, jabka. Jablko je rudé na povrchu, ale bílé uvnitř. Ve skutečnosti jsme ale to, co dělali naši předkové. Jak přežili. Jsme vzpomínky, na které si nevzpomínáme, které žijou v nás, které cítíme, pro které zpíváme, jak zpíváme, a modlíme se, jak se modlíme, emoce ze vzpomínek, co vystřikují a vykvétají do našich životů, když to nejméně čekáme, jako krev skrz příkrývku z rány kulkou od neznámého muže, co na nás střílí zezadu, protože chce naše vlasy, odměnu vypsanou na naše hlavy, nebo se nás prostě zbavit.

Když na nás prvně začali střílet, neustali jsme v pohybu, přestože kulky letěly dvakrát rychleji než náš křik, přestože jejich žár a jejich rychlost nám prorážely kůži, drtily kosti, lebky, probodávaly srdce, my neustali, dokonce ani při pohledu na to, jak kulky zmítají našimi těly ve vzduchu jako vlajkami, jako tou spoutou vlajek, které tu vztyčili namísto všeho, čím pro nás tahle půda kdy byla. Ty kulky byly zlé předtuchy, duchové ze snů o tvrdé, rychlé budoucnosti. Když proletěly námi, letěly dál, staly se příslibem toho, co mělo následovat, příslibem rychlosti a zabíjení, tvrdých, rychlých linií budov a hranic. Všechno nám vzali a semleli to na padrt' jemnější než střelný prach, do vzduchu vypálili vítězoslavnou salvu a jejich zbloudilé kulky vylétly do nicoty dějin, které se nepovedly a mají být zapomenuty. Zbloudilé kulky a jejich následky dopadají na naše nic netušící těla dodnes.